

Els problemes de l'Església catalana

Francesc Romeu

Capellà i periodista.

FA MOLT POC, EN EL CONGRÉS INTERNACIONAL de Sociologia, la Societat Catalana de Sociologia de l'Institut d'Estudis Catalans definia l'estat d'ànim dels catalans d'avui de «perplex» o de «viure en estat de perplexitat». A aquesta conclusió no s'hi arribava perquè sí sinó que era la conclusió a què s'arribava després d'haver creuat les dades de les múltiples enquestes realitzades els darrers temps per diverses entitats que fan estudis numèrics sobre la població catalana. Doncs bé, si pel fet de ser català ja es viu en aquest estat de perplexitat, per ser català i a més cristià i catòlic encara s'hi està molt més. Més encara, em sembla que per dir això, no fa falta creuar masses dades. A aquesta perplexitat social ara se li ha de sumar la d'una Església que viu absolutament descol·locada perquè ha perdut bona part de la seva significació social que havia tingut i que necessitava justament pel que era i significava i per estendre's en el territori i en el temps.

Aquesta definició de perplexitat no és d'ara, ni tampoc és un recurs fàcil per començar aquest article, sinó que ja fa temps, el 1995, el sociòleg i bon observador de les qüestions religioses, Salvador Cardús, considerava que l'Església catalana havia arribat al Concili Provincial Tarraconense, d'aquell mateix any, en «una situació de desconcert eclesial», a conseqüència de «les ferides obertes per la crisi dels anys 70, [...] la manca d'una orientació pastoral global, [...] una gran manca d'autoestima, [...] una gran pobresa de mitjans materials i

Hauríem d'emmarcar la crisi de l'Església catalana dins del marc d'una crisi molt més global, que seria la crisi de l'Església a tot Europa o, si estirem una mica més, la crisi de l'Església a tot Occident.

organitzatius, [...] i una presència pública mínima i esbiaixada. [...]» (*Concili amb folre i manilles*. La Campana, 1995). Han passat ja més de tretze anys d'aquesta anàlisi i no ha perdut gens ni mica la seva vigència, més aviat -crec- s'ha aguditzat molt més.

La crisi d'occident: la secularització

En primer lloc crec que hauríem d'emmarcar la crisi de l'Església catalana dins del marc d'una crisi molt més global, que seria la crisi de l'Església a tot Europa o, si estirem una mica més, la crisi de l'Església a tot Occident. No us penseu, això no és pas fàcil. Massa sovint les nostres anàlisis són massa centrades en nosaltres mateixos. Som un poble i una Església que ens mirem massa el melic i que tendim a fer anàlisis segons les quals nosaltres sempre estem en l'epicentre de tots els terratrèmols. Doncs no, la crisi és molt més global i travessa les nostres fronteres. I cal dir que és una crisi que no afecta a tota l'Església universal sinó només a Occident, pensem que l'Església a Llatinoamèrica o a l'Àfrica o a l'Àsia té altres problemes però no li manca ni vigor ni força ni esperança. En la història, ells viuen un altre moment. El problema el té el Vaticà (la centralitat) que no saps mai ben bé per qui parla. D'una banda, sembla que Joan Pau II parlava i animava molt més les noves realitats d'Església i que va deixar molt abandonada de discurs la vella Europa; però ara, amb Benet XVI, sembla que es vol recuperar el discurs més racional i dialèctic propi d'Europa, la qual cosa ha deixat descol·locades les noves esglésies que no l'acaben d'entendre del tot. Si es vol comprovar aquest canvi de forma, més que de discurs o de contingut, només cal mirar, per exemple, l'estil de les encíclics d'aquests dos darrers papes.

Un primer element d'aquesta crisi ha estat la secularització que ha travessat durant anys l'Occident. De fet parlem d'un procés que, entre

nosaltres, ha tingut clarament tres etapes. Una primera etapa ha estat el procés de secularització que comença filosòficament amb el que anomenem la Modernitat. La força i el domini de la raó fa que la religió ja no sigui l'única manera d'explicar les coses que passen al món. Per tant, el món, la societat moderna, ja pot caminar sola, sense la tutela continuada de la religió. En el nostre cas, l'europeu, sense la tutela del Cristianisme. Recordeu, en aquest punt, les dificultats i la negativa final que ha tingut el projecte de Constitució europea per reconèixer en la seva introducció les seves arrels cristianes.

Una segona etapa, més nostra -europea, espanyola i catalana-, ha estat la secularització, dins de l'Església mateixa, que es produí al voltant del Concili Vaticà II (1962-1965). La força amb què Joan XXIII propicià l'“*aggiornamento*” comportà que l'Església s'obris, que hi entressin nous aires i que aquests s'emportessin moltes coses. Entre les moltes coses que es van endur aquells aires de renovació hi havia l'aimatge del catolicisme com una religió tancada i condemnada a quedar com un residu del passat. El canvi, però, va deixar descol·locada molta gent que -en caure les fronteres- ja no va notar la diferència entre l'Església i el món, s'obrí un clar procés d'assimilació. Per exemple, en aquesta etapa d'assimilació l'Església va perdre un gran nombre de capellans i religiosos que d'una manera molt respectable i meritòria, si bé també traumàtica, van optar per la seva “secularització”. Però no es van secularitzar només les persones (com sempre hem dit) sinó que es van secularitzar també moltes coses de l'Església i també del seu discurs. Mentre s'abandonava el llatí també s'abandonaven molts continguts incomprendibles i se n'assumien d'altres. Va ser un canvi del qual encara n'arrosseguem moltes coses.

Finalment, més concretament per a nosaltres -a Espanya i a Catalunya- tenim una tercera fase de secularització que s'esdevé amb el final definitiu del franquisme i amb la mort del dictador, el 20 de novembre del 1975. Aleshores comença la Transició que comporta una fase de secularització institucional. No puc deixar de recordar ara l'homilia que es pronuncià en el “*Te Deum*” celebrat amb motiu de la coronació del rei Joan Carles I. El cardenal Tarancón, molt encertadament, va fer referència clara i explícita al Concili Vaticà II i va recla-

mar uns nous temps en els quals l'Estat i l'Església treballessin amb aquella autonomia que el Concili, deu anys abans, ja havia assumit, mentre que a Espanya vivíem encara en aquell decadent aiguabarreig del “nacionalcatolicisme”.

Amb tot, les nostres parròquies, les cases de religioses i religioses i els nostres monestirs ja s'havien posat les piles de la vida democràtica amb anterioritat i ja havien estat protectores de la clandestinitat democràtica, i bressol dels nous partits polítics, sindicats i associacions veïnals. I encara més, els nostres moviments d'Església, des de l'escoltisme fins a l'Acció Catòlica, havien estat les úniques escoles de formació de tota una generació de líders polítics. En aquesta etapa de la història, l'Església europea i espanyola, ja havia fet el seu procés de transició –iniciat amb el Concili– i va poder acompanyar perfectament el procés de la política espanyola. ¡Com recordem ara –amb molta enyorança– aquells bisbes de la Transició, els seus discursos i la seva cintura política! Ara seré dur, molt dur, però em sembla que la nostra Església, tant l'espanyola com la catalana, encara fa algunes compulsions amb què demostra que no s'ha sabut situar després d'aquestes tres onades de secularització que han marcat tant la nostra societat. Algunes declaracions i accions, espasmòdiques, de l'Església són avui difícilment comprensibles.

La crisi de la laïcitat i del laïcisme

Aquesta crisi secularitzadora, que ha reconegut i ha donat autonomia al món, s'ha transformat -més- en una crisi política: la crisi de la laïcitat. Si, per una banda, és bona la separació de poders -entre el poder polític i el poder religiós- també és cert que cada vegada es demana més que la religió desaparegui del mapa o que es tanqui a la sagristia. Per tant, si des del nostre punt de vista ens ha anat bé això de perdre el poder civil (laïcitat), sí que també es noten algunes forces polítiques que voldrien que l'Església desaparegués de l'espai públic (això és el laïcisme). En aquest context hem de reconèixer que la nostra Església no ha sabut ni sap situar-se. Davant d'això, alguns analistes parlen de la manca de paradigma i tenen raó.

Dit d'una manera més planera: l'Església durant els vint-i-un

Vivim en un context social on ni som perseguits ni dominem, simplement hem passat a ser insignificants.

segles de Cristianisme, ha sabut adaptar-se a la persecució o a l'exercici del poder; però no sap situar-se en un context de total i absoluta indiferència, com és l'actual. No cal dir que la nostra Església, clandestina i perseguida fins al segle IV, va saber afrontar les dificultats i va saber créixer en les dificultats. És allò que deien els clàssics: «la sang dels màrtirs és llavor de nous cristians». Com també, fins pràcticament el segle XIX, l'Església ha sabut dominar i ser present a Occident amb la seva manera de manar o de conduir els pobles i els polítics. Una cosa que pràcticament acaba a Europa amb la Revolució francesa (i en el cas espanyol, fins a la mort de Franco, el 1975). Des d'aleshores vivim en un context social on ni som perseguits ni dominem, simplement hem passat a ser insignificants. I hem de reconèixer que no sabem adaptar-nos a aquest nou context.

Alguns, però, per no haver d'afrontar un nou paradigma desconegut, el que prefereixen és situar-se en algun dels paradigmes del passat. És per això que no és gens estrany que alguns encara enyorin les possibilitats de manar o de dominar el món, mentre que d'altres tampoc desisteixen del fet de sentir-se perseguits. Moltes vegades, escoltant els posicionaments verbals dels cardenals Rouco, Cañizares o García-Gasco, o d'algun altre dels bisbes espanyols, no deixem de pensar que ells prefereixen sentir-se perseguits per un govern socialista, abans que haver de pensar en un nou discurs davant d'una societat indiferent. Per tant, el seu, no deixa de ser un discurs de regressió.

La crisi de les institucions

Després de la secularització i de la laïcitat, una tercera crisi que afecta l'Església catalana, perquè afecta a tota l'Església europea i occidental, és la crisi de les institucions. En aquest punt caldria distingir entre la crisi de les institucions socialitzadores i la crisi de les institucions intermèdies. Pel que fa a la primera, la crisi de les institucions

socialitzadores, l'Església catòlica com a moviment religiós ha patit, i sofreix encara, la crisi que afecta aquelles institucions que abans eren les úniques que acollien la persona i que la conduïen fins a la maduresa personal i social: ens referim a la família, a l'escola, a la religió i a l'estat (o la política). Un infant, nen o nena, nascut en el si d'una família, o educat en una escola, o acompanyat per un entitat religiosa, o que hagués fet el servei militar o el servei social femení, s'integrava en el seu entorn social. Ara, aquestes institucions socialitzadores han vist com d'altres institucions també poden fer la mateixa feina, o com l'individu, tot solet, se les campa sense cap ajuda institucional. El problema que té l'Església és que durant molts segles s'ha servit de la tradició religiosa, de les famílies i de les escoles per nodrir-se de la seva gent, sense necessitat ni d'haver de buscar nous canals ni d'haver de pensar en noves estratègies. La tradició li anava a favor. Ara cal assegurar's i programar estratègies d'evangelització.

El segon nivell de la crisi institucional és el que fa referència a les institucions intermèdies, avui també en crisi. Les nostres institucions religioses, parròquies, esglésies, moviments, nos són pas imprescindibles, com tampoc ho són les associacions de veïns, els sindicats o els partits polítics. Abans, eren les instàncies més pròximes, el rector del poble o la parròquia, les que filtraven els continguts que li convenien a cadascú. Avui dia, qualsevol persona es pot fer una idea del que demana la catolicitat, sense necessitat de saber a quina parròquia pertany o quina és l'encarnació del catolicisme que té en el seu entorn més pròxim.

El que resulta ben curiós és que, tenint una crisi institucional com la que tenim, la nostra Església, tant pel que fa a la Cúria Romana com en els nostres més petits bisbats, estigui fent un enfortiment de les seves estructures i un reforçament de la burocràcia de tal manera que els nostres cardenals i bisbes semblen més uns administradors diocesans o uns directors generals, que no pas aquells bisbes profètics de què parlava Pau IV. El perfil mateix dels bisbes actuals sembla que va molt en aquesta línia més gris: gent que puguin aguantar el pes de l'estructura i que alhora no creïn mai cap problema a la institució. Així de fàcil, però cada vegada més ens costa de trobar el seu estil de pas-

tor. Jo no crec que es pugui fer Església sense una institució, absolutament necessària (això ens ho aconsellen fins i tot els sociòlegs, com el nord-americà Peter Berger), però sí que és cert que no podem funcionar amb una estructura tan envellida. Ni a Roma ni aquí. En aquest punt el Concili Vaticà II ens va deixar molt orfes perquè no va afrontar res de la qüestió estructural. Ara ho estem pagant molt car mentre veiem el desgavell que representa això dels nuncis i de les Conferències Episcopals i de la Cúria.

La crisi d'un discurs propi i d'una teologia

Davant de tot això també hem de reconèixer que l'Església catòlica, o tot el Cristianisme a occident, ha perdut també el seu discurs propi. Durant anys hem suplert aquesta manca de discurs important-lo d'altres contrades, com molts altres dels nostres productes de consum. Així, hem important –amb avió– tota la teologia de l'alliberament, que no s'adiu amb el nostre context socio-econòmic del benestar.

D'altra banda també tenim una forta crisi pel que fa a la teologia i als teòlegs amb veu pròpia. No tenim teòlegs que ens acompanyin amb el seus discursos perquè tampoc tenim pensadors que encarnin amb claredat la filosofia d'avui. Això dificulta el diàleg. Fins i tot, el nostre papa actual, Benet XVI, en els seus discursos i documents a Occident és fa escoltar més pels seus interrogants que no pas per les seves afirmacions o proposicions. Així, a Catalunya, que era una terra de bons i prestigiosos teòlegs, ara ens veiem com la resta d'Europa, sense teòlegs de referència. I els pocs que tenim només tenen dues sortides, o dedicar-se a la Bíblia (un camp sempre molt més lliure a la interpretació) o a la “magisteriologia” (és a dir, a veure les possibilitats que encara ofereix el magisteri oficial).

La suma d'un entorn difícil com és el de la secularització i el laïcisme amb la manca d'un discurs propi crec que és el que ens ha conduït a Occident al que ara podríem anomenar com una mena de “cristianisme vergonyant”, és dir, una manera de ser cristià que es viu molt per dins però que ens condueix a una presència anònima en el món. Això als catalans ja ens va bé perquè correspon molt a la nostra manera de viure. Però en el nostre context ampli, d'Occident, no deixa

Les nostres institucions religioses, parròquies, esglésies, moviments, nos són pas imprescindibles, com tampoc ho són les associacions de veïns, els sindicats o els partits polítics.

de crear algunes dificultats, perquè en un moment de poca presència religiosa i de cristianisme vergonyant també s'han presentat altres religions amb una identitat forta i marcada. Aquest és el cas de l'Islam, però també hi podem sumar tota mena de filosofies, religions orientals i pseudo-religions. La suma de tot plegat dona com a resultat que hem perdut definitivament el monopoli de la religió a Europa i, per tant, restem —com dèiem al principi d'aquest article— “perplexos” enmig d'un nou context. Aquesta perplexitat, viscuda amb un cristianisme vergonyant, ha porta l'Església a viure immersa a dins d'una crisi de significació i de rellevància pública. La nostra realitat catalana n'és un bon exemple.

La crisi d'autoritat

D'altra banda, la crisi de discurs, o la crisi doctrinal, també ha comportat una crisi interna, dins del Catolicisme, que és la crisi d'autoritat. Massa sovint la nostra Església ha exercit una força moral sobre els seus fidels que ha estat absolutament inqüestionada, però, la seva fixació sobre qüestions morals i sobre algunes qüestions polítiques, més discutibles, ha comportat una crisi d'autoritat. Dit d'una altra manera i utilitzant una metàfora familiar: un pare ha de procurar manar coses als seus fills que puguin ser enteses i obeïdes, però, si els mana coses incomprensibles i que no poden complir, aleshores l'única cosa que fa és posar en qüestió i deteriorar la seva pròpia autoritat. Molts analistes també posen com un punt d'inflexió en aquest desgast de l'autoritat magisterial la publicació per part de Pau VI de l'encíclica *Humanae Vitae* el 1968. Des d'aquell moment es crea una gran fractura entre el que diu l'oficialitat de l'Església (en certes matèries, com la de la regulació de la natalitat segons els mètodes naturals) i el que correspon a la pràctica habitual dels seus fidels (molt més laxa). Una fissura que encara està per arreglar. En molts dels posicionaments

polítics també passa el mateix. En canvi, el Concili Vaticà II (1962-1965), en el seu text i en el seu esperit sembla que defensava molt més el “sagrari” de la consciència de la persona humana, que és el lloc on, després de rebre una deguda informació, i amb clara maduresa, cada persona ha de prendre la seva decisió i fer-se'n responsable. A les qüestions morals (personals o individuals), on sembla que la jerarquia de l'Església ha perdut ja tota autoritat, ara també s'hi han d'afegir les qüestions polítiques, en les quals el desgast d'un excessiu intervencionisme i d'una inclinació excessivament conservadora, ha erosionat totalment la seva autoritat.

La crisi de lideratge

Després d'aquestes crisis, més globals, potser sí que ens podem referir ara a algunes crisis més nostres, més de la nostra Església a Catalunya. En concret n'assenyalarem tres: la crisi del lideratge, la crisi de la identitat i la crisi del progressisme. Pel que fa al lideratge, hem de dir –d'entrada– que comporta un sentiment contradictori. Des dels sectors més progressistes sempre s'ha acusat l'excessiva presència i preeminència dels bisbes, com si la seva fos la única veu de l'Església en un lloc, amagant tota altra realitat cristiana existent. Si bé és cert, que molt sovint la seva ombra sembla que no deixa créixer més realitats al seu entorn; també és veritat que en una estructura tan piramidal com és la de l'Església catòlica, la veu i els posicionaments dels bisbes són absolutament necessaris. El nostre context sociopolític català ja porta bastants anys mancat del lideratge episcopal. Molts enyoren el lideratge episcopal d'un Pont i Gol, d'un Jubany o d'un Torrella... dins d'una línia més oficialista, o les veus més profètiques d'un Torras i Bages, d'un Vidal i Barraquer, o d'un bisbe Deig.

Val a dir que, en aquest sentit, la divisió de la diòcesi de Barcelona en tres nous bisbats, creant la nova Província Eclesiàstica de Barcelona, al costat de la de Tarragona, que aglutina tots els altres bisbats de Catalunya, no ha facilitat les coses sinó que encara les ha empitjorat més. Així, ara tenim dos arquebisbes, el de Tarragona (més antic) i el de Barcelona (de nova creació), però que per raó de la seva influència o prudència –alternativament– es fan ombra mútuament i

ningú gosa agafar el lideratge de l'Església catalana. Si l'un podria representar més els seu pes històric, des de Tarragona, l'altre podria representar la força del lloc on es concentren totes les grans institucions del país, des de Barcelona; però aquest repartiment no s'ha concretat i quan més se'ls necessita és també quan més se'ls troba a faltar. Com també es troba a faltar la veu profètica d'algun bisbe català que des de la perifèria dels poders de Barcelona o de Tarragona pugui interrogar la realitat catalana o la mateixa Església. Però no és així i ja fa temps que estem orfes d'un lideratge clar i decidit.

Ja sé que hi ha alguns, des dels sectors més progressistes, que no veuen gens clar això de reclamar el lideratge o el protagonisme del bisbes, però jo ho penso per dues coses. Una és perquè si els bisbes no assumeixen un lideratge clar, aleshores hi ha sectors de la nostra església, fins i tot laics, que assumeixen ells mateixos la veu de l'oficialitat i s'erigeixen en la més pura ortodòxia. Mentre els bisbes callen. No vull dir noms propis ni tampoc els dels seus col·lectius. Però el que ens passa és allò que diu el periodisme clàssic: «Si tu no comuniqués, algú ho farà per tu». Però jo prefereixo dialogar amb els bisbes, que per funció pastorals els toca, que haver-me d'esgargamellar amb una l'ortodòxia que no vol dialogar. Fins i tot, molts d'aquests, ja venen a la nostra església després d'haver-se esbatussat amb tots els sectors polítics haguts i per haver a Catalunya. En segon lloc, l'orfanat episcopal que tenim en certs moments fa que tinguem que buscar consol i orientació en molts altres llocs. Quantes vegades, davant d'un aclaparant silenci episcopal, l'abat de Montserrat, tant el que hi ha ara com els anteriors, han assumit aquest lideratge mentre nosaltres no trobàvem cap paraula assenyada o defensiva de la nostra realitat?

A més a més, la solució del Concili Provincial Tarraconense (del 1995), que en la seva resolució vinculant i prioritària número 142 urgia «a les Esglésies que tenen la seu a Catalunya d'aconseguir una comunió interdiocesana i una acció pastoral més coordinada, i que, després d'estudiar les diverses possibilitats i avantatges, segons la legislació eclesiàstica vigent (cf. Cànon 431-434; 447 i 448), procurin trobar, d'acord amb la Conferència Episcopal Espanyola, la corresponent solució jurídica, amb vista a una acció evangelitzadora i pastoral més

eficaç i a una presència eclesial més significativa a Catalunya, bo i mantenint la relació institucional amb la Conferència Episcopal Espanyola»; no ha funcionat de cap manera. En principi, la comissió que es va crear, després del Concili, per fer aquesta feina «d'estudiar les diverses possibilitats i avantatges», es va decantar ben clarament per la Regió Eclesiàstica, però això, que ja s'ha aconseguit nominalment (des de Roma) no s'ha vist realitzat a la pràctica perquè encara s'han de modificar els estatuts de la Conferència Episcopal Espanyola per enquibir-hi les possibles regions eclesiàstiques que hi hagi en el seu territori estatal.

Però és que el problema no és d'estructures sinó de persones. Passats tretze anys després del Concili Provincial Tarraconense tendim a pensar que aquell Concili estava fet per uns bisbes que no són els que hi ha ara a Catalunya i que els actuals no se'l mereixen, perquè no tenen ganes de desenvolupar aquella feina de més coordinació. I, si el problema no és d'estructures, a més a més hem hagut de veure com les estructures encara s'han complicat més amb la divisió de l'arquebisbat de Barcelona en tres nous bisbats. En un moment de manca de persones compromeses, de manca de vocacions i de manca de lideratges, haver d'afrontar un major embolic estructural és la millor manera de complicar les coses. I així ha estat i així serà en els propers anys.

La crisi d'identitat

A simple vista, el que ha donat més identitat a la nostra església així com a la nostra realitat nacional sembla que ha estat la nostra llengua, el català. Però, ben mirat, no és només això, sinó que podem parlar també de tota una cultura pròpia i d'un tarannà propi. D'una manera de fer que ens identifica com a catalans i com a església. Aquesta manera de fer, aquest tarannà, és la manera de fer que tenim per enfrontar la vida i els problemes. Doncs bé, aquest tarannà que ens defineix en el nostre estil de ser català i ens defineix com a església catalana sovint es concreta pel seu to dialogant.

Aquest estil dialogant no és el que impera a la resta de l'Estat espanyol, on es descobreixen molt sovint uns aires de crispació que no són pas els nostres. Això es pot analitzar en molts camps, des de la

política fins el llenguatge que trobem en els mitjans de comunicació social. En la política parlem de l'oasi català i en els mitjans de comunicació no ens identifiquem amb el discurs ni en el to, per exemple, de la COPE. Així ens passa en moltes coses i així també ens passa amb l'Església. Per això estem passant una crisi molt forta d'identitat pel fet que l'Església catalana no s'identifica en res, pel que fa a l'estil, amb l'Església espanyola. I això ens porta molts problemes.

Si tornem a agafar les resolucions del Concili Provincial Tarraconense (1995) i llegim el famós davantal, la resolució prioritària número 1, hi descobrim el tarannà que ens defineix com Església però que alhora és el punt més conflictiu amb l'estil de l'episcopat espanyol. El nostre tarannà és de diàleg i d'acceptació de la pluralitat. Assumim la secularització i el pluralisme, amb tot el que té de positiu i de negatiu, i de d'aquí empenem una nova evangelització, «sense cap coacció i ajudant a viure la fe i l'amor, però no pretén pas tutelar o reconquerir el món i la cultura amb el pur domini de mitjans mundans (cf. GS 42). Això no significa que la figura de l'Església hagi de ser culturalment irrellevant, ja que la fe veritable tendeix a expressar-se com a cultura humana i humanitzadora (inculturació). Cal, doncs, un profund respecte envers tots aquells que no comparteixen les nostres conviccions».

Aquesta manera de fer ens defineix en el nostre caràcter propi, com a catalans, però des d'altres llocs geogràfics de la península això és veu com si fóssim uns venuts a la realitat o com a poc agosarats davant de les adversitats. Els que ens diuen això desconeixen totalment el profit que nosaltres hem tret d'aquesta manera de fer més dialogant. Malgrat que les estadístiques ens deixen com una de les zones més secularitzades del món, tot i que –més a poc a poc, veig que tot-hom també s'hi va acostant–, nosaltres només podem dir que si no hagués estat per aquesta manera de fer encara estaríem molt pitjor o no tindríem cap rellevància social o el cristianisme hagués passat a ser una peça en el museu del passat.

La crisi del progressisme cap a l'integrisme: el restauracionisme

Finalment, a la nostra Església catalana, que va abraçar amb tanta

il·lusió el Concili Vaticà II també li ha arribat el final d'aquella empenya i d'aquell engrescament, sumida a dins d'una crisi més ampla que és la crisi de les utopies. Això, imparablement ens ha conduït cap a un clar retrocés, que ja podem definir com a “un nou restauracionisme”. Una de les principals causes d'aquesta situació és que el model d'Església que va sortir del Concili Vaticà II contemplava unes comunitats cristianes que tinguessin un bon nombre de gent amb voluntat profètica. El Concili demanava molta gent i molt arriscada. Això, en aquests moments, no ho tenim. I a l'Església catalana ens en ressentim més perquè l'havíem tingut aquesta gent engrescada i nombrosa.

D'altra banda, les utopies demanen tenir sempre al davant un enemic clar, com ho va ser per a nosaltres a finals dels anys 60 el franquisme i el nacionalcatolicisme. Fins i tot el Concili Vaticà II ens va preparar més, en certa manera, per dialogar amb el marxisme, que també tenia una forta càrrega utòpica i amb el qual es compartia, no el seu ateisme, però sí la seva preocupació social, la lluita contra les desigualtats, la recerca de sistemes polítics més participatius, la preocupació per una certa ètica i una certa ascètica. Avui en dia tampoc trobem un discurs polític massa engrescador i, fins i tot, estem en una crisi de la democràcia, de les polítiques participatives i de l'autonomia dels poders.

Els nous sectors integristes avui posen en dubte el progrés del Concili Vaticà II i en fan clarament una recessió i un retrocés. Tornen enrere per la por que representa un futur incert i aposten per una identitat molt marcada i molt segura, que no qüestionï absolutament res. Per això han enterrat totalment el diàleg amb el món d'avui. La restauració avui es troba en aquests sectors de la nostra Església que mantenen una actitud de replegament, totalment en contra del Concili Vaticà II i contra la seva Constitució pastoral *Gaudium et Spes*. Així, contra el diàleg, la seva proposta és un replegament per no perdre la identitat, però aleshores els queda una identitat closa o reclosa que no té res a veure amb el que proposava el Concili «per al món d'avui». La fórmula que utilitzen aquests sectors restauracionistes és la de replegar-se per no perdre la identitat i això fa que fins i tot es vegin més i que apareguin com a molt més forts i, fins i tot, que tinguin més

vocacions sacerdotals i religioses (en la perspectiva preconiliar), i que omplim esglésies amb els seus actes, però de cap de les maneres són llavor enmig del món.

Siguem realistes: mai havíem tingut a Catalunya un realitat d'integrisme eclesial tan organitzat i tan nombrós com ara, fins el punt que, si un bisbe volgués lliurar la seva diòcesi a les mans d'aquests sectors, per capacitat numèrica i organitzativa, ho podria fer perfectament. Ara ja són a tot arreu, els podem trobar en els àmbits directius de l'Església però també en molts àmbits civils, de l'ensenyament, de la universitat... I no tot és del tot negatiu. Amb aquests sectors més integristes, podem coincidir perfectament en el diagnòstic de la realitat social i eclesial, però certament no podem coincidir, de cap de les maneres, en el tractament de la malaltia ni amb la medicació que ells creuen que retornarà la salut a l'Església en aquest nou context. La fórmula de retornar al res del rosari, o als primers divendres de mes, o als dijous eucarístics, o d'endurir més el discurs moral, o de visualitzar més la figura del capellà amb la seva indumentària (el clergyman), tot i que representa un trencament amb l'estil anterior, no acaba de ser la sortida més aïrosa d'una crisi de significat, ni tampoc és la millor manera d'arribar als sectors més allunyats i reticents amb el Cristianisme.

Amb esperança

Per acabar, i amb el mal regust de boca que queda després d'haver fet aquest llarg enumerat de crisis, només em resta poder obrir una porta a l'esperança. ¿Com pot l'Església Catòlica a Catalunya sortir d'aquest forat negre? Només d'una manera, potser amb el convenciment que l'Església o el Cristianisme, tant a Catalunya com a tot Europa, hauria de procurar reinventar-se cada any, per Pasqua, abandonat els mals maridatges de la història i reformant-se i refundant-se, sense pors. I animar els cristians perquè sapiguem viure en tensió amb el nostre entorn, però sense perdre mai la capacitat de dialogar, de ser llavor enmig del món. No crec que aquesta sigui una tasca impossible. I tinguem en compte que en pitjors circumstàncies al llarg de la història hi ha hagut cristians que ho han sabut fer.